

УДК 378.1.371.133

В.І. ДУГАНЕЦЬ

ПАСПОРТИЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРАКТИК СТУДЕНТІВ АГРАРНО-ІНЖЕНЕРНОГО НАПРЯМУ

У статті висвітлено основні аспекти паспортизації навчальних практик студентів аграрно-інженерного напрямку, обґрунтовано основні методи комплексного підходу до її проведення, заходи із закріплення здобутих теоретичних знань студентами під час навчання з урахуванням особливостей проведення навчальних практик з управління автомобілями, тракторами, комбайнами й машинно-тракторними агрегатами в інституті механізації та електрифікації сільського господарства ПДАТУ на території навчально-практичного полігону.

Ключові слова: полігон, комплекс споруд, управління, професія, навички, практика.

Важливою складовою підготовки студентів у ВНЗ є практична підготовка. Вона включає в себе як лабораторно-практичні заняття, які проводяться впродовж усіх семестрових періодів, так і практики, починаючи з ознайомчої, навчальної, виробничої й закінчуючи переддипломною. Фактично практична підготовка органічно входить до чіткої системи фахової підготовки впродовж усього періоду навчання в університеті аж до захисту дипломного проекту або роботи. Це визначається доступним доведенням до студентів інформації, що подається для посиленого її засвоєння.

Тому паспортизація, а саме підготовка й оформлення відповідної документації та впровадження основних методів комплексного підходу, у такому випадку навчальної практики є важливим, актуальним і вкрай необхідним етапом у формуванні методичних прийомів організації навчального процесу студентів у сучасних умовах.

Організація навчальних практик студентів Подільського державного аграрно-технічного університету є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців за ОКР “бакалавр”, “спеціаліст” і “магістр”. Робочі програми та методичні рекомендації для проходження навчальних практик на полігоні студентами університету логічно поєднують теоретичні навички роботи фахівців, включаючи здобуття ними однієї з робітничих професій водія, тракториста-машиніста відповідної категорії або електрика.

Згідно з положенням про проведення навчальних практик студентів вищих аграрних навчальних закладів України [1], вони повинні проходити практичні навчання на обладнаних відповідно до вимог, навчально-практичних полігонах.

Питанням упровадження різних форм навчання, неперервної освіти, пошуку раціональних схем побудови освітянського процесу присвячені науково-методичні роботи вітчизняних та зарубіжних учених.

Питання розвитку інноваційних технологій у ВНЗ освіти вивчали відомі науковці М.Г. Чобітько [2]; принципи формування освітньо-кваліфікаційних рівнів і змісту фахової підготовки – Т.Д. Іщенко, Ю.П. Нагірний, І.М. Бендера [3];

інтеграцію вищих навчальних закладів – Т.Д. Іщенко, С.М. Кравченко [4]; технології навчання у вищій школі – Д.В. Чернилевський, О.К. Філатов [5]; творчий розвиток особистості – С.О. Сисоєва [6]; організацію самостійної та практичної роботи студентів – І.М. Бендера, В.І. Дуганець, В.А. Козаков, М.М. Солдатенко [7–10].

Виходячи з особливостей професійної підготовки фахівців аграрно-інженерного профілю у вищих навчальних закладах як об'єкта, виникає необхідність паспортизації навчальної практики та обґрунтування основних методів комплексного підходу до її проведення як предмета. Метою наукових досліджень є систематизація й обґрунтування навчально-методичного комплексу з організації навчального процесу у ВНЗ. Аналіз наукових досліджень з організації навчального процесу у вищих навчальних закладах свідчить про незавершене вивчення технологій, педагогічних методів та прийомів практичного навчання.

Мета статті – висвітлити паспортизацію навчальної практики студентів аграрно-інженерного профілю та обґрунтувати основні методи комплексного підходу до організації її проведення.

Навчальна практика студентів аграрно-інженерних напрямів і спеціальностей є важливим елементом для формування та розвитку в них професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретного виробництва, оволодіння сучасними методами й формами організації праці, а також виховання потреби систематичного наповнення своїх знань і творчого їх застосування в процесі практичної діяльності.

Людина, як свідомий учасник виробництва, прогнозує його майбутнє, стає активним рушієм прогресу лише за умови глибокого пізнання об'єктивних законів розвитку природи та суспільства, набуття глибоких знань, умінь і можливостей їх використання. Сьогодні, коли відбувається постійне ускладнення технічного оснащення виробництва, суспільство постає перед необхідністю вдосконалювати освіту й неперервно підвищувати кваліфікацію працівників різних галузей виробництва. Саме проведення навчальних практик є зрушувальною силою до потреб науково-технічного прогресу.

Навчальні практики студентів аграрно-інженерних напрямів та спеціальностей у Подільському державному аграрно-технічному університеті починаються з першого курсу з одночасним оволодінням робітничими професіями, які на сьогодні є перспективною для аграрного виробництва. Саме управління засобами механізації є одним із головних завдань у підготовці майбутніх фахівців аграрно-інженерного напрямку. Оволодівши робітничою професією студенти закріплюють і розширюють практичні навички, спрямовані на виробничу діяльність.

Загальна відповідальність за організацію проведення, контроль за навчальною практикою в університеті й інституті покладається на ректора університету та директора інституту.

Навчально-методичне забезпечення, а саме паспортизація, здійснюється завідувачами кафедр, які причетні до проведення навчальних практик. Організація навчальної практики та контроль за її проведенням покладаються безпосередньо на керівника практики. В інституті механізації й електрифікації сільського господарства до керівництва навчальною практикою залучаються досвідчені викладачі, а також завідувачі кафедр, які брали участь у навчальному процесі з дисциплін, що закінчуються практикою.

Для роботи на механізмах (тракторах, автомобілях і сільськогосподарських машинах) при проведенні навчальних практик та освоєнні студентами робітничих професій залучаються досвідчені навчальні майстри.

Усі навчальні практики студентів аграрно-інженерного напрямку проводяться на навчально-практичному полігоні університету (рис.).

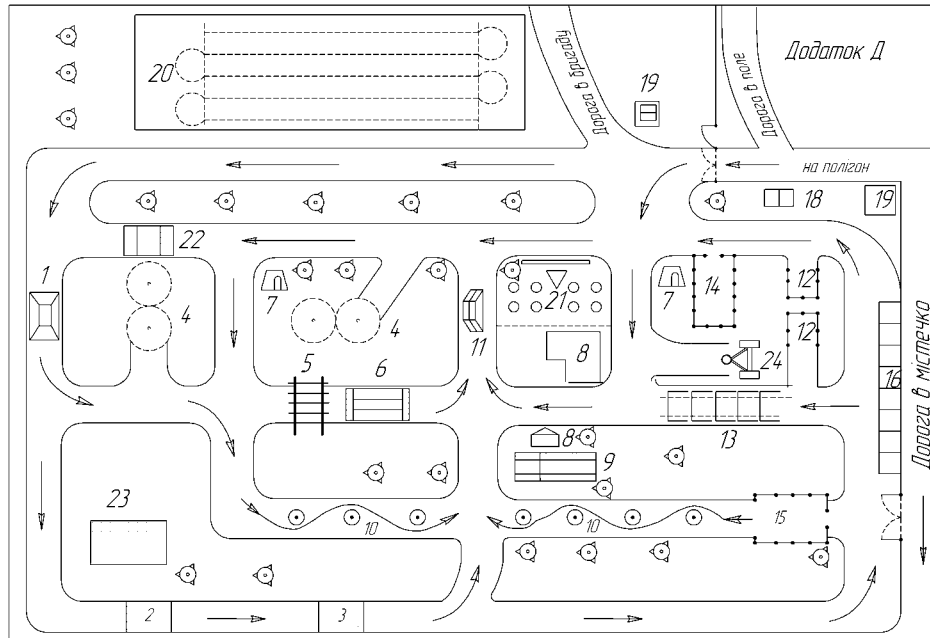

Рис. Схема навчально-практичного полігону:

- 1 – пагорб; 2 – піщана ділянка шляху; 3 – канал з водою; 4 – габаритна “вісімка”;
 5 – залізничний переїзд; 6 – канал з колійним містком; 7 – складське приміщення;
 8 – навчальне приміщення; 9 – естакада; 10 – “змійка”; 11 – важкопрохідна ділянка дороги;
 12 – бокси; 13 – габаритний тунель; 14 – місце розвороту транспорту без застосування заднього ходу;
 15 – габаритний двір; 16 – майданчик для початкового навчання; 17 – електричні трансформатори;
 18 – санвузол; 19 – колодязь; 20 – ділянка для водіння машинно-тракторних агрегатів;
 21 – містечко енергетиків; 22 – яма;
 23 – майданчик для регулювання сільськогосподарської техніки;
 24 – під’їзд до причіпних або начіпних сільськогосподарських машин

Навчально-практичний полігон включає комплекс споруд, які забезпечують виконання навчальних робочих програм з управління автомобілями, тракторами, сільськогосподарськими машинами й машинно-тракторними агрегатами. В університеті запроваджуються форми та методи організації навчального процесу, які відповідають успішній практичній підготовці студентів аграрно-інженерних напрямів. Із цією метою, згідно з навчальними планами підготовки фахівців аграрно-інженерних напрямів, розроблено розгорнуті плани-графіки проведення навчальних практик на полігоні університету.

Полігон розташований недалеко від навчальних корпусів Інституту механізації і електрифікації сільського господарства. Площа під полігон виділена згідно з нормативними вимогами на розміщення споруд та устаткування навчального полігону для підготовки трактористів-машиністів і водіїв автомобілів від-

повідних категорій. Вправи з підготовки до роботи машинно-тракторних агрегатів, а також лабораторно-практичних занять з організації й технології виробництва механізованих робіт виконуються на ділянці 20 навчально-практичного полігону.

Дослідження свідчать, що базових навичок з управління автомобілями, тракторами, комбайнами й сільськогосподарською технікою студенти набувають у тих ВНЗ аграрного профілю, де є обладнаний за всіма вимогами навчально-практичний полігон і де організовано навчальний процес за наскрізною практичною підготовкою майбутніх фахівців.

Для проведення навчальної практики кожна кафедра готує пакет нормативно-правових документів:

1. Наскрізні програми практик для підготовки фахівців, розроблені комісіями, розглянуті методичними радами відповідних напрямів та спеціальностей і затверджені ректором університету.

2. Робочі програми та методичні вказівки, розроблені кафедрами на основі наскрізних програм практик, схвалені на засіданнях кафедр, комплексних методичних комісій та методичної ради університету й затверджені проректором із навчально-методичної роботи.

3. Накази на проведення навчальних практик, підготовлені завідувачами кафедр та підписані ректором університету.

4. Уточнені календарні плани-графіки проведення навчальних практик та узгоджені графіки відпусток співробітників кафедр на поточний навчальний рік.

5. Потребу паливно-мастильних матеріалів, склад машинно-тракторних агрегатів, керівників і навчальних майстрів, необхідних для проведення навчальних практик.

Для проведення навчальної практики необхідно вжити таких заходів:

– навчальним майстрам провести семінари, інструктажі з техніки безпеки й охорони праці та додаткові курси з наступним отриманням дозволу для роботи на агрегатах;

– навчальні майстри повинні пройти обстеження та отримати медичні довідки, що підтверджують їх стан здоров'я, який дає змогу працювати зі студентами на машинно-тракторних агрегатах (далі – МТА) під час проведення навчальних практик;

– провести технічний огляд тракторів або машинно-тракторних агрегатів (енергообладнання) й отримати документи, що підтверджують їх справність;

– завідувачу навчального-практичного полігону на початку занять провести інструктаж із техніки безпеки студентам, які прибули на навчальну практику;

– перед роботою на машинно-тракторних агрегатах (з енергообладнанням) навчальний майстер під чітким контролем керівника практики повинен провести інструктаж студентам із техніки безпеки на робочому місці.

– рух машинно-тракторного агрегату можна розпочинати тільки з дозволу керівника навчальної практики або навчального майстра.

Заплановані на навчальну практику трактори, сільськогосподарські машини й енергообладнання готуються в осінньо-зимовий період навчальними майстрами під керівництвом завідувача полігоном. Лише з технічно справними тракторами і сільськогосподарськими машинами можна якісно провести навчальну практику на високому рівні.

Кожен студент веде щоденник навчальної практики (табл.), який видає дирекція інституту механізації і електрифікації сільського господарства. У щоденнику записують таке.

Таблиця

Форма заповнення щоденника

Дата	Зміст виконаної роботи	Зауваження керівника практики	Підпис керівника практики

Студент повинен заповнювати щоденник у день проведення навчальної практики. У кінці дня щоденники перевіряє викладач, який керує навчальною практикою, а потім разом із навчальним майстром підбиває підсумки, аналізує позитивні й негативні моменти в діях студентів під час навчання, відзначає зразкових студентів і порушників дисципліни. Студентам виставляють оцінки за набуті ними вміння й навички впродовж робочого дня.

Після завершення навчальної практики студентам виставляють залік у заліково-екзаменаційну відомість і залікову книжку студента, а керівники практики подають письмові звіти на кафедри та відповідні дирекції (деканати) інститутів (факультетів).

Підсумки проведення практик обговорюють на засіданнях кафедр у вигляді конференцій. На підставі звітів інститутів завідувач практикою готує довідку, яка розглядається на вченій раді університету.

Навчальну практику проводять з використанням сучасних тракторів та сільськогосподарських машин.

Студенти мають можливість працювати з новою сільськогосподарською технікою як вітчизняного, так і зарубіжного виробництва.

У період проведення навчальних практик майбутні фахівці аграрно-інженерного профілю мають можливість виїзду в передові господарства Поділля й самостійно управляти сучасною сільськогосподарською технікою.

Навчальна практика особливо актуальна в умовах сьогодення, оскільки як організаційний принцип вона забезпечує можливість використання кожною людиною впродовж усього життя різних машин, механізмів та технологій.

Період проходження навчальної практики здебільшого називають “студентським віком”. Саме з нього починається технічна зрілість. Цей період лише останнім часом почали досліджувати вчені, а тому тут багато невирішених проблем, таких як: адаптація студента довузівського життя та нових умов навчальної діяльності; входження в майбутню професію при поєднанні загальної й спеціальної підготовки; прояв активності та самостійності тощо.

Вищі навчальні заклади сьогодні не можуть забезпечити підготовку свого випускника таким обсягом знань, якого вистачило б на всі випадки життя. Тому навчальний процес повинен містити практики різних видів, особливо навчальну. Навчання здійснюється викладачем за всіма відомими законами процесу навчання, тобто організації пізнавальної діяльності того, хто навчається. Учіння здійснюється тим, хто вчиться. Той, хто вчиться, одночасно є і об’єктом педагогічного впливу, і суб’єктом навчальної діяльності. Основними параметрами, що характеризують людину як суб’єкта навчальної діяльності, є сприймання навчального матеріалу (змісту, методів подачі), особливості засвоєння знань і формування умінь при проходженні навчальної практики.

Практичне навчання, а саме навчальна практика студентів, залежить від багатьох факторів, а саме від: досягнутого рівня освіти; ступеня оволодіння професією й професійною майстерністю; основ професіоналізму; прояву пізнавальних і професійних інтересів; єдності загальної та спеціальної освіти.

Виховний процес під час проведення навчальної практики готує людину до вибраної професії, праці й життя, тобто здійснюється розвиток фізичних навичок та інтересу до професійної діяльності.

Основним видом діяльності студента в майбутньому є праця, а практичне навчання лише може супроводжувати її. Під впливом праці відбувається формування життєвої позиції, ціннісних орієнтацій людини, визначення планів на майбутнє, тобто спеціалізація особистості.

Висновки. Як свідчать подані матеріали, підготовка до навчальної практики, її проведення та звітування, а саме паспортизація й обґрунтування основних методів комплексного підходу до проведення навчальної практики, закріплення здобутих теоретичних знань студентами під час навчання з урахуванням різноманітних особливостей – це механізм, який цілком реально підвищить як моральні, так і фізичні якості людини, а також забезпечить її загальний і спеціальний розвиток. У процесі розвитку зрілої людини відбувається підвищення потенційних можливостей функцій, стабілізація, зниження рівня, посилення чи ослаблення нерівномірності розвитку. При цьому розвиток функцій стає визначальним разом із показниками життєвого досвіду й професійної майстерності.

Досвід із проведення навчальних практик студентів аграрно-інженерних напрямів та спеціальностей на навчально-практичному полігоні Подільського державного аграрно-технічного університету з наданням їм робітничих професій може бути рекомендований для впровадження в інших ВНЗ аграрного профілю.

Список використаної літератури

1. Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України : Наказ Міністерства освіти від 08.04.1993 р. № 93, державна реєстрація від 30.04.1993 р. № 35 / Вища освіта в Україні нормативно-правове регулювання / за заг. ред. А.П. Зайця, В.С. Журавського. – К. : Форум, 2003. – С. 399–412.
2. Чобітько М.Г. Особистісно орієнтована взаємодія “студент-викладач” у рамках навчально-виховного процесу вищого навчального закладу. Розвиток інноваційних процесів у навчально-виховних закладах : зб. наук. пр. // Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка. – Харків : Стиль-Издат., 2003. – С. 165–175.
3. Іщенко Т.Д. Принципи формування освітньо-кваліфікаційних рівнів і змісту фахової підготовки інженерно-технічних кадрів / Т.Д. Іщенко, Ю.П. Нагірний, І.М. Бендера // Праці Міжнародної науково-методичної конференції “Ступенева система вищої аграрної освіти: концепція, актуальні проблеми та механізація впровадження”. – К. : АПН України, 1997. – С. 56–59.
4. Принципи та шляхи інтеграції вищих навчальних закладів Міністерства аграрної політики України в Європейський простір вищої освіти : наук.-метод. матер. / Т.Д. Іщенко, С.М. Кравченко, М.А. Демешкант, В.Д. Шинкарук, Т.І. Бабін, Ю.С. Кравченко, І.М. Бендера, П.Д. Завірюха ; за ред. С.М. Кравченка. – К. : Аграрна наука, 2006. – 35 с.
5. Чернилевский Д.В. Технология обучения в высшей школе : учеб. изд. / Д.В. Чернилевский, О.К. Филатов ; под ред. Д.В. Чернилевского. – М. : Экспедитор, 1996. – 228 с.
6. Сисоева С.О. Педагогічні технології творчого розвитку особистості: проблеми і суперечності / С.О. Сисоева // Творча особистість у системі неперервної освіти : ма-

тер. Міжнар. наук. конф., 16–17 травня 2000 р. / за ред.: С.О. Сисоевої, О.Г. Романовського. – Харків : ХДПУ, 2000. – С. 84–90.

7. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение / В.А. Козаков. – К. : Высшая школа, 1990. – С. 79.

8. Солдатенко М.М. Умови індивідуалізації процесу навчання студентів в системі безперервної освіти : матер. конф. / М.М. Солдатенко. – Вінниця, 1994. – С. 73–75.

9. Бендера І.М. Організація самостійної роботи студентів агроінженерних спеціальностей : монографія / І.М. Бендера // Наук. метод. центр аграрної освіти. – К., 2007. – 364 с.

10. Дуганець В.І. Організація наскрізної практичної підготовки студентів із спеціальності “Механізація сільського господарства” / В.І. Дуганець, І.М. Бендера, А.В. Рудь, В.А. Янковський, О.М. Шовдра // Наука і методика : зб. наук.-метод. пр. / редкол.: А.Ф. Бойчук (гол. ред.) та ін. – К. : Аграрна освіта, 2007. – Вип. 9. – С. 65–74.

Стаття надійшла до редакції 13.02.2013.

Дуганець В.І. Паспортизація учебных практик студентів аграрно-інженерного напрямлення

В статье освещены основные аспекты паспортизации учебных практик студентов аграрно-инженерного направления, обоснованы основные методы комплексного подхода к их проведению, мероприятия по закреплению полученных теоретических знаний студентами во время обучения с учетом особенностей проведения учебных практик по управлению автомобилями, тракторами, комбайнами и машинно-тракторными агрегатами в институте механизации и электрификации сельского хозяйства ПГАТУ на территории учебно-практического полигона.

Ключевые слова: полигон, комплекс сооружений, управления, профессия, навыки, практика.

Duhanets' V. Certification of educational practices of students agro-engineering areas

The article presents the main aspects of the certification of the training practices of students of the agrarian-engineering course, the main justification of methods of an integrated approach to their implementation, measures to consolidate their theoretical knowledge of students during studying of the peculiarities of teaching practices for the management of cars, tractors, combine harvesters and machine-tractor units in the Institute of mechanization and electrification of agriculture PGATU on the territory of the practical teaching of the polygon.

Key words: landfill, a complex of structures, management, profession, skills, and practice.